

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Algemene Rekenkamer
Dhr. C.C.M. Vendrik
Postbus 20015
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer
(070) 373 8170

uw kenmerk

bijlage(n)

betreft

ons kenmerk

datum

VNG-reactie op Conceptrapport ECSD/U201502215
De praktijk gecheckt

23 december 2015

Geachte heer Vendrik,

Met interesse hebben wij het rapport 'Schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt' gelezen. Het rapport maakt duidelijk dat het huidige stelsel versterkt kan worden. Deze conclusie heeft de VNG in september 2015 ook getrokken in haar toekomstverkenning onderwijshuisvesting 'De lat omhoog'. Een aantal aanbevelingen die de VNG doet komen overeen met de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer.

Relatie macrobudget en normbedragen

Het rapport van de Algemene Rekenkamer maakt duidelijk dat er het nodige geïnvesteerd moet worden om de kwaliteit van de onderwijshuisvesting op orde te krijgen. Om aan de kwaliteitsopgave te kunnen voldoen dienen het stelsel en het budget met deze opgave in overeenstemming te worden gebracht. De huidige regelgeving, het budget en de normbedragen zijn gebaseerd op een 'redelijk' voorzieningenniveau. Om de benodigde en wenselijke kwaliteitsslag te kunnen maken dienen de normbedragen te worden aangepast. Aanpassing van de normbedragen zal echter gepaard moeten gaan met verhoging van het macrobudget.

De VNG onderschrijft dan ook met nadruk de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat de BUMA-uitname van 256 miljoen uit het Gemeentefonds en de toevoeging hiervan aan het personele deel van de lumpsum van de schoolbesturen minimaal opmerkelijk is. Het is een oneigenlijke werkwijze van het gemeentefonds, die in praktijk tot negatieve effecten voor onderwijshuisvesting kan leiden.

In de herijking gemeentefonds 2015 is in het cluster Educatie het fictieve budget voor onderwijshuisvesting met € 260,3 miljoen verlaagd omdat gemeenten hieraan minder bleken uit te geven dan zij via de algemene uitkering van het gemeentefonds ontvingen. Omdat gemeenten voor andere taken meer geld uitgeven dan zij in de algemene uitkering ontvangen, is dit geld verdeeld over de andere clusters van het Gemeentefonds. De verschuiving in het Gemeentefonds leidt niet tot minder budget bij gemeenten.

De BUMA-uitname is wel een korting op het Gemeentefonds van € 256 miljoen.

Het is aan gemeenten hoe zij deze korting inboeken. Sommige gemeenten kiezen er voor de BUMA-uitname voor lasten van onderwijshuisvesting te laten komen. Andere gemeenten brengen de uitname ten laste van andere posten. Dit is een lokale afweging.

Relatie renovatie en investeringsverbod

De Algemene Rekenkamer geeft aan dat de VNG renovatie niet als taak van gemeenten beschouwd. Renovatie als mogelijkheid om de levensduur van een gebouw te verlengen is voor 1997 in het stelsel opgenomen als algehele aanpassing en onderhoud (om vanaf het 41^e levensjaar de levensduur met telkens 20 jaar te verlengen) en vanaf 1997 via de zogenaamde kruisjeslijsten verdeeld over gemeenten en schoolbesturen. Vanaf 2015 zijn schoolbesturen voor alle elementen inclusief de levensduur verlengende algehele aanpassing en onderhoud verantwoordelijk geworden. De VNG geeft gemeenten in overweging een bijdrage aan renovatie te leveren, daar het vervangende nieuwbouw met enkele jaren kan uitstellen. Evenzo geldt het argument dat het redelijk is dat schoolbesturen in vervangende nieuwbouw investeren als dit de exploitatielasten vermindert.

Gegevens onderwijshuisvesting

Gemeenten constateren al langer dat een goed, transparant én werkbaar landelijk systeem met gegevens over onderwijshuisvesting ontbreekt. Daardoor zien gemeenten zich nog steeds genoodzaakt zelf aanvullende gegevens op te vragen en bij te houden. De VNG onderschrijft de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer dat een goed, transparant en werkbaar landelijk datasysteem kan bijdragen aan versterking van de lokale checks and balances.

Gezamenlijke opgave gemeenten en schoolbesturen

De Algemene Rekenkamer schetst onderwijshuisvesting als een relatief op zichzelf staand beleidsterrein. Gemeenten en schoolbesturen staan echter voor een bredere uitdaging: leerlingendaling en de verbinding met het sociaal beleid. Leerlingendaling zal grote gevolgen hebben voor de voorzieningen huisvesting onderwijs. Gemeenten zullen de afweging moeten maken of een voorziening voor primair onderwijs in elke kern of elke wijk nog wel haalbaar is, of dat verschillende maatschappelijke functies ondergebracht kunnen worden in een gemeentelijk kindcentra, brede school, multifunctionele accommodatie of samenwerkingsschool.

De recente decentralisaties in het sociaal domein bieden daar alle mogelijkheden toe. Er is echter geen blauwdruk voorhanden die toepasbaar is op alle gemeenten en alle schoolbesturen. Maatwerk is geboden. Toegespitst op de lokale situatie, en waar wenselijk of nodig, ook op de regionale situatie. Een eenmalige financiële tegemoetkoming. Zoals voorgesteld door de Algemene Rekenkamer kan helpen deze uitdagingen het hoofd te bieden.

Vanuit de overtuiging dat onderwijshuisvesting een gezamenlijke opdracht is, werken de PO-Raad en de VNG al geruime tijd samen aan de totstandkoming van een "samenwerkingsagenda" waarbinnen verschillende – door de Algemene Rekenkamer – genoemde thema's nader zullen worden uitgewerkt.

De lat omhoog!

In september 2015 heeft de VNG haar toekomstverkenning onderwijshuisvesting gepubliceerd. Deze verkenning maakt duidelijk waar gemeenten voor staan: De lat omhoog! Evenals de Algemene Rekenkamer menen gemeenten dat het huidige stelsel versterkt kan worden. In de toekomstverkenning 'De lat omhoog' heeft de VNG een aantal beleidsinstrumenten en maatregelen voorgesteld ter versterking van het huidige stelsel.

1. **Onderwijshuisvesting verbinden met het sociale domein**
Onderwijshuisvesting staat als beleidsthema nog teveel op zichzelf. Gemeenten en schoolbesturen hebben baat bij een brede gezamenlijke aanpak voor het sociale domein waar onderwijshuisvesting integraal onderdeel van uitmaakt.
2. **Verhogen macrobudget voor bekostiging nieuwe schoolgebouwen**
Aanpassing van de normbedragen aan de huidige kwaliteitsbehoefte brengt met zich mee dat het huidige landelijke macrobudget voor de bekostiging van nieuwe schoolgebouwen evenredig moet worden aangepast.
3. **Sturen op duurzaamheid**
Wat momenteel ontbreekt is een instrument waarmee schoolbesturen de verplichte duurzaamheidsmaatregelen in kaart kunnen brengen en door kunnen voeren. Zo'n instrument kan aansluiten bij de 'Green Deal'.
4. **Opheffen van het investeringsverbod**
Het opheffen van het investeringsverbod voor het basis- en (voortgezet) speciaal onderwijs bevordert samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen op onderwijshuisvesting.
5. **Regionaal spreidingsplan voorzieningen onderwijs**
Aangezien gemeenten in het sociale domein veel verbindingen leggen op het niveau van basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs, is een formeel instrument voor de planning van deze voorzieningen meer dan wenselijk voor gemeenten. We denken aan een door gemeente en schoolbesturen gezamenlijk op te stellen –regionaal- spreidingsplan PO analoog aan het bestaande Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen VO.
6. **Strategisch voorraadbeheer**
Omgaan met krimp en verduurzaming, gebouwen afstoten, vervangen, renoveren of samenvoegen vragen om strategisch voorraadbeheer in brede zin. Door gemeenten en scholen gezamenlijk.
7. **Lange termijnplanning**
De jaarcyclus van huisvestingsprogramma's dient te worden vervangen door een cyclus met meer lange termijnplanning voor de investeringen, voorzien van een formele status binnen het stelsel.
8. **Behoud van deskundigheid gemeenten**
Voor gemeenten is het zaak om de benodigde kennis en expertise voor huisvesting van onderwijs en maatschappelijke voorzieningen ter beschikking te houden en verder te ontwikkelen.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Voorzitter directieraad